

UDK: 378.1

Madina RAXMATOVA,
O'zbekiston Milliy pedagogika universiteti tayanch doktoranti
E-mail: FayzullayevaMadina007@gmail.com
Moxinur XOLBO'TAYEVA,
O'zbekiston Milliy pedagogika universiteti tayanch doktoranti

Navoiy davlat pedagogika instituti professori, DSc D.Kamalova taqrizi asosida

IMPROVING ENGLISH TEACHING METHODOLOGY IN HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS USING DIGITAL TECHNOLOGIES - AS A PEDAGOGICAL PROBLEM

Annotation

This article analyzes the improvement of English language teaching methods in higher education institutions using digital technologies as a pedagogical problem. The main problem of the research is the inadequacy of traditional teaching methods and the need to form 21st century competencies in students along with language skills. The article highlights the role of Artificial Intelligence (AI)-based tools, learning platforms, and multimedia resources in ensuring interactive learning. Moreover, it focuses on the new role of teachers and the issue of improving their digital competencies. In conclusion, it is emphasized that the integration of digital technologies is an important strategic direction for improving the quality of higher education and preparing future generations to be competitive in the global world.

Keywords: English language, modern methods, digital technologies, motivation, artificial intelligence (AI), higher education, language teaching tools, methodology.

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ МЕТОДИКИ ПРЕПОДАВАНИЯ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА В ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЯХ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ — КАК ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ ПРОБЛЕМА

Аннотация

В данной статье анализируется совершенствование методов преподавания английского языка в высших учебных заведениях с использованием цифровых технологий как педагогическая проблема. Основная проблема исследования заключается в неадекватности традиционных методов обучения и необходимости формирования у студентов компетенций XXI века наряду с языковыми навыками. В статье подчеркивается роль инструментов на основе искусственного интеллекта (ИИ), учебных платформ и мультимедийных ресурсов в обеспечении интерактивного обучения. Также рассматривается новая роль преподавателей и вопрос повышения их цифровой компетентности. В заключение подчеркивается, что интеграция цифровых технологий является важным стратегическим направлением для повышения качества высшего образования и подготовки будущих поколений к конкурентоспособности в глобальном мире.

Ключевые слова: Английский язык, современные методы, цифровые технологии, мотивация, искусственный интеллект (ИИ), высшее образование, инструменты преподавания языков, методология.

RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR VOSITASIDA OTMLARIDA INGLIZ TILINI O'QITISH METODIKASINI TAKOMILLASHTIRISH - PEDAGOGIK MUAMMO SIFATIDA

Аннотация

Ushbu maqola Oliy ta'lim muassasalarida ingliz tilini o'qitish metodikasini raqamli texnologiyalar vositasida takomillashtirishni pedagogik muammo sifatida tahlil qiladi. An'anaviy o'qitish usullarining zamonaviy talablarga javob bermasligi, talabalarda til ko'nikmalari bilan birga XXI asr kompetensiyalarini shakllantirish zarurati tadqiqotning asosiy muammosidir. Maqolada Sun'iy intellekt (AI) asosidagi vositalar, o'quv platformalari va multimedia resurslarining interfaol o'rganishni ta'minlashdagi roli yoritilgan. Shuningdek, o'qituvchining yangi roli va ularning raqamli kompetensiyalarini oshirish masalasiga e'tibor qaratilgan. Xulosa qilib aytganda, raqamli texnologiyalarni integratsiya qilish oliy ta'lim sifatini oshirish va kelajak avlodlarni global dunyoda raqobatbardosh qilib shakllantirish uchun muhim strategik yo'nalish ekanligi ta'kidlanadi.

Kalit so'zlar: Ingliz tili, zamonaviy metodlar, raqamli texnologiyalar, motivatsiya, sun'iy intellekt (AI), OTM, til o'rgatish vositalari, metodika.

Kirish. OTmlarida ingliz tilini o'qitish metodikasini raqamli texnologiyalar vositasida takomillashtirish bugungi kunda dolzarb pedagogik muammodir. An'anaviy o'qitish usullari global axborotlashgan jamiyat va mehnat bozori talablariga to'liq javob bera olmayotganligi sababli, ta'lim tizimi modernizatsiya va innovatsiyalarga ehtiyoj sezmoqda. Ushbu muammoning mohiyati shundaki, talabalarda nafaqat til

bilimlarini, balki raqamli savodxonlik, tanqidiy fikrlash, muammolarni hal qilish va samarali muloqot qilish kabi XXI asr ko'nikmalarini ham rivojlantirish zarur.

Oliy ta'lim muassasalarida ingliz tilini o'qitish metodikasini raqamli texnologiyalar vositasida takomillashtirish O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev rahbarligidagi islohotlarning muhim

yo'nalishlaridan biridir. Jumladan, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 19-maydagi "Xorijiy tillarni o'rganishni ommalashtirish bo'yicha samarali siyosatni yo'lga qo'yish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-5117-son Qarorida bevosita xorijiy tillarni, shu jumladan ingliz tilini o'qitish tizimini tubdan takomillashtirishga qaratilgan.[1] Unda zamonaviy o'qitish metodikalarini joriy etish, o'qituvchilarning malakasini oshirish, xalqaro standartlarga moslashtirilgan o'quv dasturlarini yaratish va raqamli ta'lim resurslaridan samarali foydalanish bo'yicha aniq vazifalar belgilangan. Qarorda raqamli texnologiyalar va innovatsion yondashuvlar muhim ahamiyat kasb etishi ko'rsatilgan.

Raqamli texnologiyalar, xususan, Sun'iy intellekt (AI)ga asoslangan vositalar (ChatGPT, Gemini, Claude), o'quv platformalari (LMS), multimedia resurslari, virtual va to'ldirilgan reallik (VR/AR) kabi innovatsiyalar ushbu pedagogik muammoni hal etishda asosiy rol o'ynaydi.

Mavzuning dolzarbligi. Raqamli texnologiyalar vositasida OTMlarida ingliz tilini o'qitish metodikasini takomillashtirish g'oyasi bugungi kunda dolzarb va juda muhim hisoblanadi. Biroq bu jarayon shunchaki yangi vositalarni joriy etishdan iborat emas, balki bir qator chuqur pedagogik muammolarni o'z ichiga oladi. Bu muammolarni tushunish va ularga yechim topish, ta'lim sifatini oshirish uchun hal qiluvchi ahamiyatga ega.

Ko'plab o'qituvchilar an'anaviy o'qitish usullariga o'rgangan bo'lib, raqamli vositalardan (onlayn platformalar, interaktiv dasturlar, AI-ga asoslangan vositalar va h.k.) foydalanish bo'yicha yetarli texnik va ayniqsa, metodik ko'nikmalarga ega emaslar. Ular texnologiyani shunchaki an'anaviy darslarga qo'shimcha "ko'rgazma" sifatida ishlatishlari mumkin, ammo uni o'quv jarayoniga chuqur integratsiya qilib, o'quvchilarning kommunikativ kompetensiyalarini rivojlantirish uchun samarali vosita sifatida qo'llashda qiyinchiliklarga duch kelishadi. Texnologiyani faqat texnik jihatdan bilish yetarli emas. Uni qanday qilib til o'rgatishning didaktik prinsiplariga moslab, o'quvchilarning ehtiyojlari va o'rganish uslublarini hisobga olgan holda qo'llash bu haqiqiy pedagogik chaqiriqdir.

Mavjud o'quv materiallari va dasturlarining aksariyati an'anaviy darslarga mo'ljallangan. Ularni shunchaki raqamli formatga o'tkazish (masalan, kitobni PDF qilish) raqamli texnologiyalarning to'liq salohiyatini ishga solmaydi. Interaktiv, dinamik, shaxsiylashtirilgan va adaptiv o'quv materiallarini yaratish yoki moslashtirish talab etiladi. Raqamli muhit o'quvchilarga cheksiz resurslarga kirish imkonini beradi. Ammo bu resurslarni qanday qilib tanlash, ularni o'quv dasturiga integratsiya qilish, o'quvchilarning yoshiga, darajasiga va maqsadlariga moslashtirish, shuningdek, ularning o'z-o'zini boshqarish ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam berish bu juda murakkab pedagogik masala.

Raqamli vositalar o'quvchilarni jalb qilish imkoniyatiga ega bo'lsa-da, ularning e'tiborini chalg'itishi ham mumkin. Internetda cheksiz ma'lumotlar oqimi va ijtimoiy tarmoqlar sharoitida o'quvchilarni o'rganish jarayoniga doimiy ravishda jalb qilish, ularning o'z-o'zini tartibga solish va mustaqil o'rganish ko'nikmalarini rivojlantirish dolzarb muammodir. O'qituvchi endi faqat ma'lumot beruvchi emas, balki o'rganish jarayonining tashkilotchisi, yo'naltiruvchisi va stimulyatori bo'lishi kerak. Texnologiyalar yordamida o'quvchilarning ichki motivatsiyasini uyg'otish, ularda ingliz tilini o'rganishga bo'lgan qiziqishni doimiy ushlab turish va ularni ma'suliyatli shaxsiy o'rganuvchiga aylantirish asosiy pedagogik vazifadir.

An'anaviy baholash usullari (yozma imtihonlar, og'zaki so'rovlar) raqamli muhitda har doim ham samarali bo'lmasligi mumkin. Raqamli vositalar yordamida

o'quvchilarning bilim va ko'nikmalarini ob'yektiv, shaffof va doimiy baholash mexanizmlarini yaratish, plagiat va boshqa intizomiy buzilishlarning oldini olish lozim. Baholash nafaqat nazorat qilish, balki o'rganish jarayonini yaxshilash, o'quvchilarga fikr-mulohaza berish va ularning o'z-o'zini baholash ko'nikmalarini rivojlantirish vositasi bo'lishi kerak. Raqamli texnologiyalar doimiy baholash imkoniyatlarini kengaytirsada, ularni pedagogik jihatdan to'g'ri qo'llash muhim masaladir.

Barcha OTMlar bir xil darajadagi texnologik infratuzilmaga, ya'ni yuqori tezlikdagi internet, zamonaviy kompyuterlar, litsenziyalangan dasturiy ta'minotga ega emas. Shuningdek, barcha o'quvchilarning ham uyda bir xil sharoitda o'rganish imkoniyati mavjud emas, ya'ni ularda raqamli tengsizlik mavjud. Ta'limda teng imkoniyatlarni ta'minlash va barcha o'quvchilarning sifatli ta'lim olish huquqini himoya qilish ta'lim siyosatining asosiy prinsiplaridan biridir. Texnologiyani joriy etishda ushbu tengsizlikni kamaytirish va har bir o'quvchi uchun qulay o'rganish muhitini yaratish dolzarb pedagogik yondashuvni talab qiladi.

Raqamli texnologiyalar yordamida ingliz tilini o'qitish metodikasini takomillashtirish bo'yicha OTMlarida olib borilayotgan chuqur pedagogik tadqiqotlar, amaliy tajribalarni umumlashtirish va samarali tajriba almashish mexanizmlari yetarli darajada emas. Yangi metodikalarni asoslash, ularning samaradorligini ilmiy jihatdan isbotlash va ilg'or tajribalarni keng yoyish orqaligina ta'limda barqaror rivojlanishga erishish mumkin.

Raqamli texnologiyalar vositasida OTMlarida ingliz tilini o'qitish metodikasini takomillashtirish nafaqat texnik modernizatsiya, balki o'qituvchining roli, o'quvchining o'rganish jarayonidagi mavqeyi, o'quv materiallarining mazmuni va baholash usullariga chuqur ta'sir ko'rsatuvchi murakkab pedagogik o'zgarishdir. Bu jarayonni samarali amalga oshirish uchun tizimli yondashuv, o'qituvchilarning uzluksiz kasbiy rivojlanishi, zamonaviy o'quv materiallarini yaratish, o'quvchilarni faollashtirish strategiyalarini ishlab chiqish va ilmiy-metodik tadqiqotlarni jadallashtirish talab etiladi. Bu muammolarni hal qilish OTMlarida ingliz tili ta'limi sifatini sezilarli darajada oshirishga xizmat qiladi.

Materiallar va tadqiqot usullari. Raqamli texnologiyalar vositasida ingliz tilini o'qitish metodikasini takomillashtirish global miqyosda qizg'in o'rganilayotgan va rivojlanayotgan soha. Bu jarayonga olimlar, ta'lim amaliyotchilari, texnologiya ishlab chiquvchilari va hukumatlar birgalikda hissa qo'shmoqda. Ayniqsa, sun'iy intellektning tezkor rivojlanishi bu sohada yangi imkoniyatlar eshigini ochmoqda va kelajakda yanada chuqur o'zgarishlar kutilmoqda. Umuman olganda, ushbu sohada islohotlar o'qituvchilarning raqamli kompetensiyasini oshirish, interaktiv o'quv resurslarini yaratish, talabalar motivatsiyasini kuchaytirish va zamonaviy baholash tizimlarini joriy etishga qaratilgan bo'lib, AI texnologiyalari bu jarayonda markaziy o'rin egallamoqda.

OTMlarida raqamli texnologiyalar vositasida ingliz tili o'qitish metodikasini takomillashtirish bo'yicha ilmiy tadqiqotlar juda keng qamrovli bo'lib, ular turli materiallar va murakkab tadqiqot usullarini o'z ichiga oladi. Olimlar bu sohada nazariy asoslar yaratish, amaliy yechimlar ishlab chiqish va ularning samaradorligini baholash ustida doimiy ish olib boradilar. Masalan, Mark Warschauer[2], Carol Chapelle[3], Graham Davies[4], Fred D. Millerlarning[5] Compyuter-Assisted Language Learning (CALL)[6] va Mobile-Assisted Language Learning (MALL)[7] sohasining asoschisi va yetakchi tadqiqotchilari hisoblanadi. Ular raqamli vositalarning til o'rganishga ta'siri, samarali integratsiya modellari, pedagogik dizayn tamoyillari, o'qituvchilarning roli va talabalar motivatsiyasi bo'yicha ko'plab tadqiqotlar olib

borishgan va nazariy asoslar yaratishgan. Xulosa qilib aytganda, olimlar raqamli texnologiyalar vositasida ingliz tilini o'qitish metodikasini takomillashtirish bo'yicha tadqiqotlarida keng ko'lamli materiallar va murakkab tadqiqot usullarini qo'llab, nazariy bilimlar va amaliy tavsiyalar ishlab chiqmoqdalar. AI ning paydo bo'lishi esa bu sohadagi tadqiqotlar uchun yangi yo'nalishlar va usullar ochib bermoqda.

Natija va tahlil. Yuqorida keltirilgan pedagogik muammolarga yechim sifatida biz o'zimizning bir qancha takliflarimizni berib o'tishga harakat qilamiz.

Avvambor, o'qituvchilar uchun raqamli pedagogika, zamonaviy onlayn platformalar (LMS - Learning Management Systems[8]), AI-ga asoslangan til o'rgatish vositalari (masalan, ChatGPT, Educaplay, Grammarly, ELSA Speak, Duolingo for Schools[9]) interaktiv resurslarni yaratish va ulardan samarali foydalanish bo'yicha majburiy va uzluksiz malaka oshirish kurslarini tashkil etish zarur. Bu kurslar faqat texnik bilimlarni emas, balki ularni ingliz tili o'qitish metodikasiga qanday integratsiya qilish kerakligini ham o'rgatishi kerak.

Bundan tashqari, tajribali va raqamli ko'nikmalari yuqori bo'lgan o'qituvchilarni mentor sifatida jalb qilish kerak. Yosh va tajribasiz o'qituvchilarga mentorlik qilish orqali amaliy ko'nikmalarni rivojlantirish va o'zaro tajriba almashish muhitini yaratish ham ushbu masalaga yechim bo'lib xizmat qilishi mumkin. Raqamli vositalar va metodologiyalarni muvaffaqiyatli qo'llay oladigan o'qituvchilarni rag'batlantirish maqsadida maxsus sertifikatlash dasturlarini joriy etish ham yaxshi yechim bo'lishi mumkin.

OTMlarning o'zida raqamli texnologiyalardan ingliz tili darslarida foydalanish bo'yicha qadam-baqadam metodik qo'llanmalar va eng yaxshi amaliyotlar to'plamini yaratish va o'qituvchilarning doimiy foydalanishi uchun ochiq qilish zarur. Ulardan foydalanishdagi ayrim cheklovlar sababli bu jarayon ijobiy o'zgarishga erishishi oz miqdorda sekinlashishiga sabab bo'lmoqda.

Har bir kafedra yoki fakultetda "Raqamli o'qitish metodologi" lavozimini joriy etish, u o'qituvchilarga texnik va metodik yordam beradi. Shuningdek, o'qituvchilarning o'zlarining shaxsiy raqamli portfoliolarini, masalan, Google saytlarni, yaratishni rag'batlantirish, u yerda ular o'zlarining raqamli dars ishlanmalari, materiallari va yutuqlarini namoyish etadilar. Qolaversa, xalqaro miqyosdagi bepul va sifatli ochiq ta'lim resurslarini masalan, Coursera, edX, Khan Academy, BBC Learning English, o'quv dasturlariga integratsiya qilish va ulardan samarali foydalanish bo'yicha yo'l-yo'riqlar berish kerak.[10]

Talabalarni ingliz tilida raqamli content, xususan, blog postlar, podkastlar, videolar, infografikalar yaratishga undash kerak. Bu ularning til ko'nikmalarini amaliyotda qo'llashga yordam beradi va o'quv materiallari bazasini boyitadi. OTMda "Raqamli kontent yaratish markazi" tashkil etish, u yerda o'qituvchilar va talabalar birgalikda ingliz tili darslari uchun yuqori sifatli, interaktiv raqamli materiallar yaratadilar.

Materiallarni yaratishda AI generativ modellardan foydalanishni o'rgatish va rag'batlantirish, ammo ularni doimiy ravishda o'qituvchi tomonidan tahrir qilish va moslashtirish muhimligini ta'kidlash zarur. Shuningdek, grammatika, leksika va talaffuzni baholovchi AI-ga asoslangan vositalar (masalan, Grammarly, ELSA Speak) yordamida olingan natijalar o'qituvchining baholashi bilan birgalikda ishlatilishi kerak. Baholash mezonlarini shaffof va aniq belgilash hamda talabalarga ularni oldindan taqdim etish zarur. Talabalarining o'z-o'zini baholash va tengdoshlar tomonidan baholash (peer assessment) ko'nikmalarini rivojlantirish kerak.

Talabalarga zarur raqamli qurilmalarni (planshetlar, noutbuklar) ijaraga berish tizimini yo'lga qo'yish yoki ularni arzon narxlarda sotib olishga yordam berish, shuningdek, kampusda bepul Wi-Fi hududlarini kengaytirish ham ularga sezilarli darajada motivatsiya berib, maqsadlariga tezroq erishishga xizmat qilishi mumkin. Bundan tashqari, internetga kirish imkoniyati cheklangan talabalar uchun o'quv materiallarining oflayn versiyalarini (masalan, yuklab olinadigan kurslar, interaktiv ilovalar) taqdim etish ham ijobiy ahamiyat kasb etadi.

OTMlarida axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (AKT) bo'limining rolini kuchaytirish va ularni ta'lim jarayoniga integratsiya qilishga jalb qilish kerak. Raqamli texnologiyalar vositasida ingliz tili o'qitish metodikasini takomillashtirish bo'yicha ilmiy grantlar, doktorantura va magistrlik dissertatsiyalarini qo'llab-quvvatlash zarur. Tadqiqot natijalarini nashr etishni rag'batlantirish ham yaxshi natija berishi mumkin.

Raqamli pedagogika va til o'qitishdagi innovatsiyalar mavzusida muntazam ravishda xalqaro va respublika miqyosidagi ilmiy-amaliy konferensiyalar, seminarlar, vebinarlar tashkil etish yoki OTMlar ichida va ular o'rtasida raqamli texnologiyalardan ingliz tili darslarida foydalanish bo'yicha eng yaxshi tajribalarni almashish uchun onlayn platforma yoki baza yaratish, qolaversa, xorijiy universitetlar va tadqiqot markazlari bilan raqamli til o'qitish sohasida hamkorlikni yo'lga qo'yish, qo'shma tadqiqotlar olib borish va tajriba almashish ham ushbu muammolarga yechim sifatida taklif qilishimiz mumkin. Ushbu yechim va takliflar kompleks ravishda amalga oshirilganda, OTMlarida ingliz tilini o'qitish metodikasini raqamli texnologiyalar vositasida sezilarli darajada takomillashtirish va ta'lim sifatini yangi bosqichga olib chiqish imkoniyati yaratiladi.

Xulosa. Xulosa qilib aytganda, raqamli texnologiyalar vositasida ingliz tili o'qitish metodikasini takomillashtirish shunchaki texnik yangilanish emas, balki talabalarni global dunyoda raqobatbardosh qila oladigan, til va raqamli ko'nikmalarni egallagan shaxslar qilib shakllantirishga qaratilgan kompleks pedagogik strategiyadir. Ushbu muammoni samarali hal etish oliy ta'lim sifatini oshirish va kelajak avlodlarni zamonaviy chaqiriqlarga tayyorlash uchun hal qiluvchi ahamiyatga ega.

ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 19-maydagi "Xorijiy tillarni o'rganishni ommalashtirish bo'yicha samarali siyosatni yo'lga qo'yish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-5117-son Qarori
2. Warschauer, M. (2013). Technological change and the future of CALL. In *New perspectives on CALL for second language classrooms* (pp. 15-26). Routledge.
3. Chapelle, C. A. (1996). CALL—English as a second language. *Annual Review of Applied Linguistics*, 16, 138-157.
4. Davies, G. (2016). CALL (computer assisted language learning). Rejim dostupa: <http://www.llas.ac.uk/resources/gpg/61>.
5. Miller, T. P. (2014). *The evolution of College English: Literacy studies from the Puritans to the Postmoderns* (Vol. 163). University of Pittsburgh Pre.
6. Gruba, P. (2004). Computer assisted language learning (CALL). *The handbook of applied linguistics*, 623-648.

7. AbuSa'aleek, A. O. (2014). A review of emerging technologies: Mobile assisted language learning (MALL). *Asian Journal of Education and e-learning*, 2(6).
8. Oliveira, P. C. D., Cunha, C. J. C. D. A., & Nakayama, M. K. (2016). Learning Management Systems (LMS) and e-learning management: an integrative review and research agenda. *JISTEM-Journal of Information Systems and Technology Management*, 13(2), 157-180.
9. Hossain, S., Yeasmin, F., & Kabir, S. (2026). AI in Education: Revolutionizing English Learning. In *AI-Powered English Teaching* (pp. 1-72). IGI Global Scientific Publishing.
10. Hendijani, Z. D. (2025). Learning english through online platforms: an analysis of language learning methods via websites and educational platforms like coursera and edx compared to traditional teaching met. *TMP Universal Journal of Research and Review Archives*, 4(1).